

Accijnzen op energieproducten – Vrijstellingen en terugbetalingen

De accijnzen op energieproducten vormen een belangrijke inkomstenbron voor de Staat. Zo vertegenwoordigden ze in 2020 een bedrag van 5,6 miljard euro aan ontvangsten.

Het fiscale accijnzenbeleid vormt een essentiële hefboom om bepaalde doelstellingen te halen op het vlak van het milieu (minder uitstoot van broeikasgassen en andere luchtverontreinigende stoffen), de maatschappij (steun aan bepaalde bevolkingscategorieën) en de economie (steun aan bepaalde sectoren). De keuzes die tussen deze politieke doelstellingen moeten worden gemaakt, moeten rekening houden met de budgettaire verplichtingen en leiden tot een coherent beleid op nationaal vlak. Daarnaast moeten ook de maatregelen van de verschillende beleidsniveaus worden gecoördineerd. Het Rekenhof stelt echter vast dat de beleidskeuzes soms in tegengestelde richting gaan. Dat is bv. het geval bij de sector van het wegvervoer, die op federaal niveau wordt gesubsidieerd via de terugbetaling van de bijzondere accijns op professionele diesel en op gewestelijk niveau wordt onderworpen aan een kilometerheffing.

Het fiscale beleid op het vlak van accijnzen kan onder meer de vorm aannemen van specifieke afwijkingen ten opzichte van het algemene belastingstelsel. Het Rekenhof stelt vast dat de verschillende afwijkingssystemen van accijnzen op energieproducten nergens gedetailleerd worden verantwoord, terwijl ze in 2020 toch een totale fiscale uitgave van 3,3 miljard euro vertegenwoordigden. Daarnaast gaat de federale regering niet na wat de gevolgen zijn van die afwijkingen voor het milieu, de maatschappij of de economie. Bovendien stelt het vast dat de berekening van de fiscale uitgaven in de inventaris die bij de federale begroting is gevoegd, geen exhaustieve gegevens verstrekt over alle afwijkingen, waardoor de overheid geen totaalbeeld heeft van al die afwijkingen. Dat is nochtans noodzakelijk om het taxatiebeleid efficiënt te kunnen aansturen.

Het Rekenhof beveelt aan duidelijke en meetbare doelstellingen op te stellen voor de afwijkende stelsels, die coherent zijn over alle beleidsniveaus heen, en de doeltreffendheid van die afwijkende stelsels te beoordelen op basis van gedetailleerde en volledige cijfergegevens.

De Algemene Administratie van de Douane en Accijnzen (AAD&A) van de FOD Financiën moet ervoor zorgen dat de accijnzenwetgeving en de eraan verbonden afwijkingen worden nageleefd. Ze heeft de afgelopen jaren een internebeheersingssysteem ontwikkeld om meer grip te hebben op de uitvoering van haar opdrachten. Het Rekenhof stelt echter vast dat er voor bepaalde opdrachten in het kader van energieproducten nog geen monitoring bestaat, bij gebrek aan systematisch verzamelde en gecentraliseerde statistieken. De administratie kan dus onmogelijk bepaalde globale of specifieke tekortkomingen in de uitoefening van haar opdrachten identificeren en verhelpen.

Het Rekenhof beveelt de FOD Financiën aan zijn opdrachten op het vlak van energieproducten nauwkeuriger en vollediger te monitoren op basis van voldoende en gecentraliseerde statistieken.

Het Rekenhof stelt vast dat de controledoelstellingen van de AAD&A niet voldoende steunen op een gecentraliseerde risicoanalyse op basis van datamining. Hoewel de dienst Risicomanagement van de AAD&A daar onlangs mee gestart is en de eerste resultaten bemoedigend zijn, wordt er nog onvoldoende aandacht besteed aan de accijnzen op energieproducten, rekening houdende met wat daarbij op het spel staat.

Het Rekenhof beveelt de FOD Financiën aan zijn controles op het vlak van accijnzen op energieproducten te definiëren op basis van een gecentraliseerde risicoanalyse, en daarbij meer gebruik te maken van datamining.

Het Rekenhof stelt vast dat de terugbetaling van de bijzondere accijns op professionele diesel een steunmaatregel is voor de vervoersector die de begroting van de Staat bezwaart en geenszins rekening houdt met het milieu. Die terugbetaling vertegenwoordigde in 2020 een kost van 914,4 miljoen euro, een bedrag dat jaar na jaar toeneemt (stijging van ongeveer 260 % t.o.v. 2016). Bovendien is het Belgische terugbetalingssysteem van de bijzondere accijns op professionele diesel voordeliger dan het systeem in onze buurlanden, wat internationale transportbedrijven ertoe aanzet te tanken op Belgisch grondgebied. Het Rekenhof stelt vast dat buitenlandse vervoerders een steeds groter aandeel van de terugbetalingen krijgen, namelijk 62 % in 2020 t.o.v. 47 % in 2016.

Het Rekenhof stelde meerdere problemen vast bij de terugbetaling door de AAD&A van de bijzondere accijns op professionele diesel, zoals de trage behandeling van de ingediende aanvragen en het gebrek aan controles (onder meer van de buitenlandse vervoerders), wat fraude in de hand kan werken.

Het Rekenhof beveelt de FOD Financiën aan beter grip te houden op de procedure voor de terugbetaling van accijnzen op professionele diesel, onder meer wat de controle van buitenlandse vervoerders betreft.